

2. Здирко Н. Г. Теоретичні підходи до визначення поняття «публічні закупівлі». *Ефективна економіка*. 2019. № 12. С. 1–7. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.12.108.

3. Професійний стандарт «Фахівець з публічних закупівель» URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=2561616f-819f-44b6-8e92-39a01b2024f8&title=ObgovorenniaProektuProfesiinogoStandartufakhivetsZPublichnikhZakupivel> (дата звернення: 25.04.2022).

УДК 626.84:330.341.1

ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Шебанін В.С., д-р техн. наук, професор, академік НААН
e-mail: rector@mnaui.edu.ua

Новіков О.Є., д-р екон. наук, професор
e-mail: novikov@mnaui.edu.ua

Потривасєва Н.В., д-р екон. наук, професор
e-mail: potrivaeva@mnaui.edu.ua

Карпенко М.Д., директор Наукового парку «Агрперспектива»
e-mail: karpenkomd@mnaui.edu.ua

Садовий О.С., канд. техн. наук
e-mail: sadovuyos@mnaui.edu.ua

Миколаївський національний аграрний університет

Досліджено формування сприятливої інноваційно-інноваційної середовища Південного регіону України на прикладі впровадження проекту зі створення інноваційного полігону дощувального землеробства з використання Smart-технологій у Миколаївському національному аграрному університеті.

Ключові слова: зрошення, інвестиції, інновації, Південь України, землеробство, дощувальна машина, ефективність.

The formation of a favorable innovation and innovation environment of the Southern Region of Ukraine on the example of the project to create an innovative landfill for sprinkler agriculture using Smart-technologies at the Mykolayiv National Agrarian University.

Key words: irrigation, investment, innovation, South of Ukraine, agriculture, sprinkler machine, efficiency.

Починаючи з ХХ століття спостерігається глобальне збільшення населення планети, що спричиняє продовольчу кризу. За даними [1-3] стан продовольчої безпеки та голодування у світі є вкрай тяжким, а до 2030 року може ще більше погіршитися при збереженні наслідків пандемій COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Одними з основних причин продовольчої кризи є кліматичні зміни, недосконалість технологій вирощування сільськогосподарської продукції, постійне підвищення вартості енергоносіїв, зростання обсягів виробництва енергетичних культур, які є сировиною для альтернативних видів палива [4]. За прогнозами ООН до 2050

року населення планети збільшиться на 30% і буде складати близько 9 млрд людей, але пропорційного збільшення сільськогосподарських площ не відбудеться [5,6]. Зважаючи на ці фактори дотримання загальної мети стабільного розвитку, спрямованої на ліквідацію голоду і скорочення всіх форм голодування, є ускладненою.

Одним із найефективніших і найпоширеніших заходів інтенсифікації рослинництва на сучасному етапі його розвитку є штучне зволоження, зокрема в регіонах з недостатнім рівнем природного вологозабезпечення. Нерівномірний розподіл світових водних ресурсів зумовлює необхідність впровадження ощадливих способів водокористування в усіх галузях економіки та особливо в сільському господарстві. Для країн із обмеженими запасами водних ресурсів, до яких належить Україна, це питання набуває особливої актуальності. На сьогоднішній день одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки південного регіону України є збільшення врожайності за рахунок впровадження сучасних іригаційних систем [7].

Розвиток зрошення, як найбільш ефективний засіб зменшення негативного впливу кліматичних змін та підвищення ефективності вітчизняного сільськогосподарського виробництва, потребує системного підходу з обов'язковим науковим обґрунтуванням і супроводженням. Рациональне використання водних ресурсів може бути вирішено лише при застосуванні новітніх технологій та комплексному енергозбереженні під час експлуатації дощувальної техніки. Використання автоматизованого та комп'ютеризованого зрошення посівів із чітко визначеною витратою води, точною навігацією дозволяє підвищити врожайність сільськогосподарських культур у 2-3 рази у порівнянні з умовами на богарі [8].

На існуючих зрошувальних системах використовується переважно морально застарілі типи багатодетальних дощувальних машин, які удвічі перевищили свій плановий ресурс роботи.

На теперішній час у робочому стані знаходиться близько 5,5 тис. дощувальних машин, які можуть забезпечити полив на площі близько 600-700 тис. га. Сьогодні на вітчизняному ринку почали активно діяти зарубіжні фірми: Sigma (Чехія), R. Bauer (Австрія), Valley, Zimmatic (США). Серед пропонованих ними моделей – стаціонарні дощувальні системи з круговою і фронтальною траєкторіями руху, широкий асортимент барабанних дощувальних машин. Такі системи характеризуються широкими функціональними можливостями, забезпечують дощування при низькому тиску води, подача по трубопроводу із забором водних ресурсів з відкритої або закритої мережі, а також використання дизель-генератора або електроприводу робить системи незалежними у використанні та дозволяє зменшити використання енергоресурсів.

У Миколаївському національному аграрному університеті за участю науково-дослідних установ НААН і виробничих підприємств України-членів Навчально-науково-виробничого консорціуму «Південний» у 2019 році створено інноваційний полігон з трансферу сучасних технологій в агропромисловому комплексі.

Функціонування полігону дощувального землеробства створює умови для розробки і впровадження новітніх технологій вирощування сільськогосподарських культур з використанням Smart-технологій на сучасному дощувальному зрошенні, оптимізації режимів штучного зволоження, сортовипробування та вивчення адаптивних характеристик нових сортів та гібридів зернових та технічних культур вітчизняних та зарубіжних селекційних центрів та поширення їх серед аграріїв Південного регіону, а також здійснення навчання членів об'єднань водокористувачів сучасним методам здійснення гідротехнічної меліорації та екологічнобезпечному використанню меліорованих земель. Це дасть можливість вирішити й такі важливі питання, які перешкоджають ефективному розвитку сільськогосподарського виробництва регіону. Основним серед них вважаємо за доцільне виділити такі: недостатній рівень залучення інвестицій та впровадження інноваційних технологій в агропромислове виробництво, зокрема у фермерських господарствах; низький рівень використання зрошувальних земель та зношеність матеріально-технічної бази водогосподарських організацій; дороговизна новітніх дощувальних систем та комплексів; відсутність власного виробництва конкурентоспроможних енергоефективних дощувальних машин; недостатнє впровадження високоефективних, сучасних, новітніх технологій з вирощування сільськогосподарської продукції тощо [7,9].

Вказані недоліки призводять й до загострення екологічної проблеми зрошення, неврегульованого використання природних ресурсів, енерговитрат, підвищення собівартості сільськогосподарської продукції та зниження гарантованої урожайності.

Розвиток сімейних господарств та сільськогосподарських кооперативів на основі зрошувального землеробства, дасть можливість на Миколаївщині розвивати та спеціалізувати за галузевими напрямками товаровиробників, що сприятиме формуванню стабільних каналів ринку збуту продукції, перешкоджатиме спекулятивному посередництву, забезпечуватиме прозорі схеми руху продукції та звужить тіньовий сектор її закупівель, збільшуватиме доходи учасників і сприятиме перетворенню дрібних товаровиробників на рівноправних суб'єктів ринку [7, 9].

Сучасні дощувальні комплекси є суттєвим резервом для зниження витрат води, енергозбереження та внесення добрив. Тому підвищення енергоефективності дощувальних машин навіть на 10% є економічно обґрунтованим. Одним з напрямів вирішення питання зниження собівартості продукції є впровадження енергоресурсозберігаючих систем та комплексів у систему зрошення [7-10].

Перспективним напрямом є створення нових систем зрошення та дощувальних машин нового покоління на основі автономних поновлювальних джерел живлення, автоматизованих систем поливу. Такі системи і машини повинні бути низьконапірними, забезпечувати якісне проведення поливу за рахунок оптимізації алгоритму роботи з одночасною подачею добрив та хіммеліорантів з поливною водою.

Для виконання завдань розвитку сільського господарства, збереження природи, як головного напрямку наукової діяльності аграрного напрямку необхідним є створення інноваційного полігону, в умовах якого буде встановлено дощувальну машину «Zimatic» Pivot 662 метрів з вузлом внесення добрив для організації системи сучасного зрошення на 71 га земель університету.

Реалізація проєкту стане підґрунтям для створення на землях університету інноваційного полігону дощувального землеробства з використанням Smart-технологій та Центру навчання членів організації водокористувачів (ОВК), що буде створено на базі існуючого інноваційного полігону з трансферу сучасних агротехнологій Науково-навчально-виробничого консорціуму «Південний». Реалізація проєкту на площі 71 га за 2022-2023 роки дозволить збільшити надходження до державного бюджету на 1,6 млн грн та отримати бюджетну ефективність на рівні 22,1%.

Стимулювання розвитку зрошення у південному регіоні України потребує системного підходу з обов'язковим науковим супроводом на умовах державно-приватного партнерства, є запорукою отримання високих врожаїв сільськогосподарських культур, стабільності доходів до державного і місцевих бюджетів та зміцнення лідерства на аграрних ринках у світі. До того ж розвиток зрошення на Півдні України є важливою умовою для формування сприятливого інноваційно-інвестиційного середовища регіону, реалізації аграрного потенціалу країни, збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, її експорту та забезпечення продовольчої безпеки держави.

Проєкт зі створення інноваційного полігону дощувального землеробства з використанням Smart-технологій націлений на формування сприятливого інноваційно-інвестиційного середовища, умов для активізації інноваційних процесів, інтеграції, науки, освіти і виробництва в регіоні, модернізацію аграрного сектора економіки регіону шляхом впровадження новітніх наукових технологій вирощування сільськогосподарських культур на зрошенні.

Список використаних джерел:

1. *The State of Food Security and Nutrition in the World 2021: Transforming food systems for food security, improved nutrition and affordable healthy diet for all* [Електронний ресурс] / Режим доступу <https://reliefweb.int/report/world/state-food-security-and-nutrition-world-2021-transforming-food-systems-food-security> (дата звернення: 10.02.2022).
2. *Україна допоможе удвічі скоротити кількість голодуючих у світі* [Електронний ресурс] / Режим доступу https://a7d.com.ua/agropoltika/aktualna_tema/firsthands/1716-ukrayina-dopomozhe-udvichi-skorotiti-kilkist.html. (дата звернення: 13.02.2022).
3. *The State of Food Insecurity in the World 2015* [Електронний ресурс] / Режим доступу <https://reliefweb.int/report/world/state-food-insecurity-world-2015> (дата звернення: 11.02.2022).
4. *Зміна клімату та сільське господарство в Україні. Німецько-Український агрополітичний діалог 2020* [Електронний ресурс] / Режим доступу https://mepr.gov.ua/files/docs/Zmina_klimaty/2020. (дата звернення: 17.08.2021).
5. *How many humans tomorrow? The United Nations revises its projections* [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://theconversation.com/how-many-humans-tomorrow-the-united-nations-revises-its-projections-118938> (дата звернення: 18.02.2022).

6. Gilles Pison *The Population of the World (2017) Population and Societies* n° 547, September 2017.

7. Програма розвитку агропромислового комплексу Миколаївської області на 2021-2025 роки. м. Миколаїв 2021 р. від 29 вересня 2021 року.

8. Шебанін В. С., Новіков О. Є., Карпенко М. Д. (2020). Обґрунтування доцільності запровадження дощувального зрошення в сучасних умовах. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. – 2020. – Вип. 1. С.4–10. DOI: 10.31521/2313-092X/2020-1(105)-1.

9. Novikov O., Potryvaieva N., Sadovyi O. *Introduction of sprinkler irrigation is a guarantee of stability of development of the southern region of Ukraine // Sustainable Development: Modern Theories and Best Practices: Materials of the Monthly International Scientific and Practical Conference (February 24-26, 2021) / Tallinn: Teadmus OÜ, 2021 – 79 p. – p. 30-32.*

10. Deineha, I., Maslov, A., Potryvaieva, N., Berezhnyska, U., Verbivska, L., Koliadych, O. (2021) *Institutional Environment Tools for Small and Medium-Sized Enterprises Development. Estudios de Economia Aplicada. Volume 39, Issue 3, 2021, Номер статті 4798. – DOI: 10.25115/eea.v39i3.4798 URL: <http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0-85105708554&partnerID=MN8TOARS>.*

УДК 338.021

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ СТРАХОВОМУ ШАХРАЙСТВУ

Шебаніна О. В., д-р екон. наук, професор
e-mail: shebanina@mnaui.edu.ua

Миколаївський національний аграрний університет

Забезпечення ефективного функціонування страхових компаній, належного рівня їх фінансової безпеки неможливе без формування і впровадження дієвої системи виявлення і протидії страховому шахрайству, що спричиняє масштабні негативні наслідки як для самих компаній, їх клієнтів і контрагентів, так і страхового ринку країни загалом. Хоча дослідження шахрайства постійно зростають, у всьому світі існує дуже мало досліджень щодо страхового шахрайства.

Масштаби страхового шахрайства відрізняються у різних країнах. За оцінками Insurance Europe [2, с.9], шахрайство становить до 10% усіх витрат на позовні вимоги в Європі. Однак ця цифра різниться між країнами та класами страхування через ряд факторів, зокрема функціонування ринку та поширення окремого виду страхування. Страхова індустрія втрачає через зловмисників величезні суми. Дані Асоціації британських страховиків (АВІ) показують, що приблизно щороку шахрайства на суму 1,9 млрд фунтів стерлінгів (2,2 млрд євро) залишаються непоміченими, вартість виявленого шахрайства у 2020 р. зросла на 7% до 983 мільйонів фунтів стерлінгів (1 148 мільйонів євро). Дані від Insurance Sweden (Larmtjänst) у Швеції показують, що розслідувачі страхового шахрайства, створені страховими компаніями, провели 6200 розслідувань за підозрою у шахрайстві у 2020 році та виявили шахрайство на загальну суму 40 мільйонів євро. Дослідження показало, що 10-20% усіх шахрайських претензій становлять претензії про збитки, що виникають внаслідок подій, які ніколи не